

Oslo, 18 februar 2020

Høringsuttalelse fra Redd Barna

Vi viser til høringsbrev fra HOD om endring av forskrift av 19. oktober 2018 nr. 1584 om kommunene helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjon og skolehelsetjenesten, med høringsfrist 20. februar 2020.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for oppfyllelse og overvåking av barns rettigheter som er nedfelt i FNs barnekonvensjon. Norgesprogrammet arbeider for styrking av barns rettigheter i Norge, og overvåker brudd på barnerettighetene med spesielt fokus på barn som opplever marginalisering og diskriminering. Redd Barna har lang erfaring med å arbeide for å forebygge og bekjempe vold og overgrep mot barn, hvor vi gir barn og voksne kunnskap om vold og overgrep, bidrar til kunnskapsutvikling om omfang og forebygging, og er pådrivere for bedre strukturer for forebygging av vold og seksuelle overgrep.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en universell helsefremmende og forebyggende helsetjeneste, som møter barn og foresatte igjennom ulike perioder av livsløpet. Det setter tjenesten i en særstilling som helsetjeneste. I Redd Barnas arbeid ser vi at tjenesten er et unikt og viktig lavterskeltilbud til barn, ungdom og foresatte. Oppgavene til tjenesten er ambisiøse, og med nye retningslinjer for tjenesten fra 2017 er det også tydeliggjort betydelige og viktige oppgaver når det gjelder forebygging og avdekking av vold og seksuelle overgrep mot barn ([Helsedirektoratet, 2017](#)). Redd Barna har i flere år uttrykt bekymring for om tjenesten har kapasiteten og rammebetingelsene som trengs til å utføre sine oppgaver.

I høringsbrevet foreslår departementet at § 1, om formål, får følgende tillegg: «Forskriften skal også bidra til at helsestasjons- og skolehelsetjenesten kan gi nødvendig behandling og oppfølging for lettere psykiske og somatiske tilstander». I høringsbrevet løfter departementet frem flere argumenter for hvorfor dette kan være hensiktsmessig: at tjenesten allerede til en viss grad gjør undersøkelser og behandling, at mange barn og unge opplever et lite tilgjengelig helsetilbud, at barn med sammensatte utfordringer opplever mangelfull koordinering og samarbeid tjenester imellom, samt at barn og unge tilbringer store deler av oppveksten sin på skolen. Redd Barna har forståelse for disse argumentene, og er særlig enige i at barn og unge trenger et mer tilgjengelig og samordnet helsetilbud.

Samtidig mener Redd Barna at forslaget slik det foreligger er mangelfullt utredet. Hva som defineres som «nødvendig behandling og oppfølging» og «lettere psykiske og somatiske tilstander» er utydelig og kan lett tolkes forskjellig i ulike kommuner og tjenester, noe som kan medføre store forskjeller i kvaliteten og forsvarligheten på tilbudet til barn ulike steder i landet. Vi mener også det er høyst urealistisk å anta at forslaget ikke vil medføre økte kostnader for kommunene, og heller ikke ha konsekvenser for den forebyggende og helsefremmende innsatsen.

Redd Barna ser med stor bekymring på at det foreslås å utvide oppgavene til en tjeneste som allerede er under press. Vi stiller spørsmål ved om forutsetningene er til stede for at tjenesten kan utfylle sine oppgaver i tråd med de oppdaterte retningslinjer samt den foreslåtte forskriftsendringen. Slik situasjonen er nå er den anbefalte bemanningsnormen fra 2010 utdatert, ny bemanningsnorm lar vente på seg, og det

mangler oppdatert og tilgjengelig statistikk på hva reell bemanningen er i tjenesten i dag. Det vi har av statistikk tyder på at det er store mangler i tjenesten og at mange skoler ikke dekker den allerede utdaterte minimumsnormen til helsedirektoratet (Sykepleien Forskning, 2015: [Hvor er helsesøster? En kartlegging av helsesøsterbemanning i skolehelsetjenesten](#)). Mange kommuner har utfordringer med å ansette helsesykepleiere i det hele tatt. (NRK, 07.02.2019, [Mangel på helsesykepleiere i Lenvik](#)).

Redd Barna er i mye ute i skolen og snakker med helsesykepleiere, lærere og elever. Vi hører stadig om helsesykepleiere og skoler som uttrykker frustrasjon over at helsesykepleiere har for lite tid og kapasitet til å følge opp elevene ordentlig. Elever forteller at de «ikke kjenner helsesøster», at helsesykepleier er sjelden tilstede, og at de hadde i større grad oppsøkt helsesykepleieren når de har det vanskelig dersom helsesykepleieren var mer synlige i gangene og i skolegården (Redd Barna, 2019: [Elevers stemmer om trivsel og mobbing](#)). Dette viser hvor viktig det forebyggende arbeidet er, også for å bygge tillitt og bli kjent slik at de barna som trenger målrettet hjelp og tiltak blir oppdaget tidlig.

Redd Barna tar ikke stilling til forslaget om en forskriftsendring slik det foreligger, da vi mener det er helt nødvendig å utrede forslaget grundigere før en beslutning tas. En slik utredning må ta utgangspunkt i den reelle situasjonen, kompetansen og kapasiteten i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, utdanningskapasiteten og kvaliteten i helsesykepleierutdanningen.

Utredningen bør videre belyse følgende problemstillinger:

- Hvordan kan man sikre at å utvide tjenestens oppgaver til å omfatte også behandling ikke går på bekostning av tjenestens primæroppgaver innen forebygging og helsefremmende arbeid?
- Hva er ressurs-, kapasitets-, og kompetansebehovene i tjenesten for å kunne utføre både det forebyggende arbeidet og behandlingen av lettere psykiske og somatiske tilstander?
- Hvordan skal «nødvendig behandling og oppfølging» og «lettere fysiske og psykiske tilstander» defineres, og er det behov for retningslinjer for å veilede tjenesten om dette?
- Hva vil være konsekvensene av forskriftsendringen for innfrielsen av barns rett til et godt og tilgjengelig helsetilbud, og vil endringen være til barns beste?

Redd Barna vil også minne om at barn og unge har rett til å medvirke og bli hørt i saker som angår dem ut ifra FNs Barnekonvensjon artikkel 12, og forventer at det vil legges til rette for barn og unges medvirkning i en utredning av dette forslaget.

Med vennlig hilsen,

Thale Skybak, Seksjonsleder, Redd Barnas Norgesprogram

Silje Vold, Spesialrådgiver vold og overgrep, Redd Barnas Norgesprogram

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke signatur.